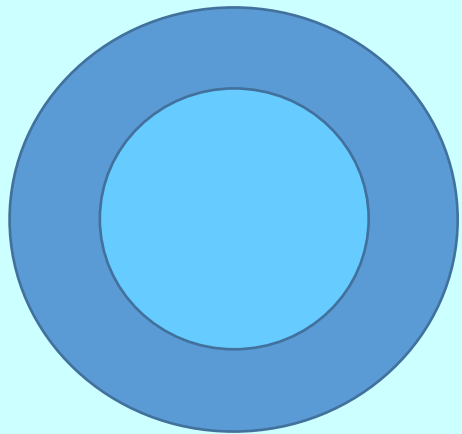

จาก Soft Power สู่ Design Thinking

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จาก Soft Power สู่ Design Thinking

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จาก Soft Power สู่ Design Thinking

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

พิมพ์เผยแพร่ พฤศจิกายน 2565

แหล่งเผยแพร่ ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้

<http://www.curriculumandlearning.com>

พิมพ์ที่ ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้

ลิขสิทธิ์ หนังสือเล่มนี้ไม่มีลิขสิทธิ์ จัดพิมพ์เพื่อการใช้ประโยชน์

ทางหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษา

และส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และการแบ่งปัน

คำนำ

หนังสือเล่มเล็ก “จาก Soft Power สู่ Design Thinking” เล่มนี้ เขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจุดประกายความคิดและเสนอแนวทางการใช้พลังแห่งความอ่อนโยน หรือ Soft Power ของผู้สอน เพื่อการพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียน

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง
ได้มากพอสมควร

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

สารบัญ

1. บทนำ	1
2. ที่มาของ Soft Power	2
3. Non-Verbal: พลังแห่งความอ่อนโยนของผู้สอน	3
4. จากพลังความอ่อนโยนสู่ Design thinking	6
5. บทสรุป	7
บรรณานุกรม	8

จาก Soft Power สู่ Design Thinking

1. บทนำ

การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพในยุคปัจจุบัน ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงผู้เรียนจากด้านในหรือความคิดของผู้เรียน ดังคำกล่าวที่ว่า “ความคิดเปลี่ยน...พฤติกรรมเปลี่ยน” ซึ่งจะเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมั่นคงถาวร

การเปลี่ยนแปลงจากด้านในดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้สอนใช้ **พลังแห่งความอ่อนโยน (Soft Power)** ที่มีอยู่ในตนเองแล้วสื่อสารออกไปยังผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกในตัวเอง โดยเฉพาะการสื่อสารแบบ **non-verbal** ที่มีพลังมากกว่าการใช้ **Hard Power** หรือการใช้อำนาจบีบบังคับ การสร้างเงื่อนไขเชิงพฤติกรรม รวมทั้งการทำให้เกิดความกลัวต่างๆ นานา เพื่อที่จะให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์

การใช้ **Soft power** ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นคุณค่าในสิ่งนั้น แต่การใช้ **Hard Power** จะทำให้เกิดแรงต้านจากผู้เรียน สูญเสียความรู้สึกในตัวเองมากที่สุด

2. ที่มาของ Soft Power

Soft Power มีการแปลเป็นภาษาไทยหลายคำ ขึ้นอยู่กับบริบทของการนำเสนอ ในหนังสือเล่มนี้ได้ใช้คำว่า **“พลังแห่งความอ่อนโยน”** ที่ให้ไว้โดยรองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน อย่างไรก็ตามสามารถใช้คำว่า **“ซอฟพาวเวอร์”** ทับศัพท์ได้เช่นกัน

แนวคิด Soft Power คิดค้นและพัฒนาขึ้นโดย Joseph Nye แห่ง Harvard Kennedy School, Harvard University สหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายของ Soft Power ไว้ว่าหมายถึง **“พลังที่จะทำให้บุคคลอื่นพัฒนาและสร้างสรรค์ผลงานออกมาตามเป้าหมาย โดยใช้พลังแห่งการจูงใจ พลังแห่งความศรัทธา พลังแห่งความไว้วางใจ พลังแห่งความเชื่อมั่น พลังแห่งความเป็นมิตร พลังแห่งความรัก พลังแห่งการเคารพและให้เกียรติ”** ซึ่งตรงข้ามกับ Hard Power ที่เป็นการใช้อำนาจ การบีบบังคับ การทำให้กลัว การใช้อาวุธ รวมทั้งการซื้อด้วยเงิน

ผู้นำองค์กรในปัจจุบันใช้ **Soft Power** เป็นเครื่องมือขับเคลื่อน **นวัตกรรม**ขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นนวัตกรรมทางความคิด นวัตกรรมกระบวนการ และนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ มากกว่าการใช้ Hard Power

3. Non-Verbal: พลังแห่งความอ่อนโยนของผู้สอน

ผู้สอนเปรียบเสมือนผู้นำการเรียนรู้ของผู้เรียน มีหน้าที่สำคัญคือ การทำให้ผู้เรียนมีเป้าหมายในการเรียนรู้ มีกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการคิดขั้นสูง เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ **การคิดเชิงออกแบบ (Design thinking)** สามารถประเมินตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปรับปรุงตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

การใช้ Hard Power จะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงผู้เรียนได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว เพราะเป็นการเปลี่ยนจากปัจจัยภายนอกที่เข้ามาบีบบังคับ ไม่ได้เปลี่ยนจากด้านในหรือเปลี่ยนความคิดของผู้เรียน แต่การใช้พลังแห่งความอ่อนโยน (Soft Power) ช่วยเปลี่ยนแปลงผู้เรียนในระยะยาว เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มาจากใจของผู้เรียน

การใช้พลังแห่งความอ่อนโยนผ่านการสื่อสารของผู้สอนเป็นหัวใจสำคัญที่จะสร้างพลังความรัก ความศรัทธา ความเชื่อมั่น ที่ผู้เรียนจะมีให้กับผู้สอน โดยเฉพาะการสื่อสารแบบ **Non-verbal** หรือการสื่อสารโดยใช้ภาษากาย ทำให้ผู้เรียนสามารถรับรู้ถึงพลังแห่งความอ่อนโยนของผู้สอนได้ตรงกันและเป็นการสื่อสารที่ดีที่สุด เป็นการสื่อสารที่น่าจดจำ และเกิดความประทับใจ

Peter Drucker ได้กล่าวไว้ว่า “The most important thing in communication is to hear what isn't being said” หรือ การสื่อสารที่ดีที่สุด คือการรับรู้ได้จากการสื่อสารที่ไม่ได้ถูกเอ่ยออกมา (<https://creativetalklive.com/non-verbal/>)

Non-verbal ของผู้สอนสร้างพลังการเรียนรู้ ได้ดังต่อไปนี้

1) การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน

การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน หมายถึง การปฏิบัติต่อผู้เรียนโดยการให้เกียรติ ให้ความเคารพ (Respect) ให้ความยุติธรรม ให้ความเสมอภาค ให้ความรู้สึกปลอดภัย ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน เป็นพลังความอ่อนโยนที่ช่วยทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง รักตนเอง มีความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการเรียนรู้ต่างๆ ของผู้เรียน อีกทั้งช่วยทำให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรม การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ เช่น การสืบเสาะแสวงหาความรู้ การมุ่งมั่น

ความรับผิดชอบ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นปัจจัยส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

2) ฟังผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง ไม่ด่วนสวนกลับ

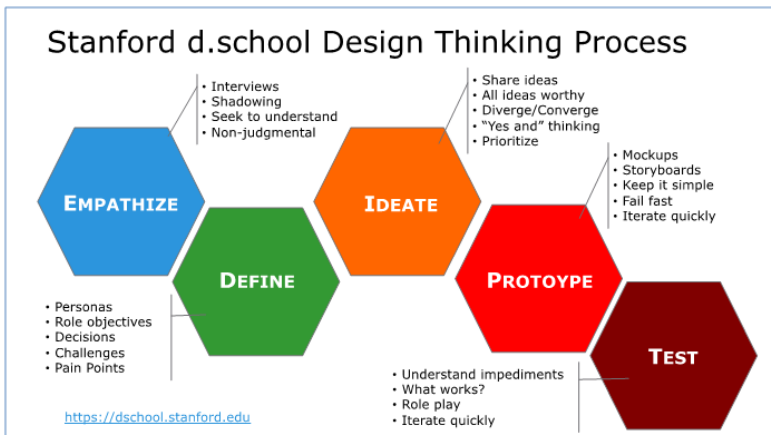
การฟังอย่างลึกซึ้งเป็นการตั้งใจฟังเพื่อให้ได้ยินเสียงที่ลึกเข้าไปในจิตใจของผู้เรียน ว่าผู้เรียนกำลังคิดอะไร ต้องการอะไร มีความรู้สึกอย่างไร ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในสายตาของผู้สอน เมื่อผู้เรียนรู้สึกมีคุณค่าแล้วผู้เรียนจะมีความตั้งใจเรียนรู้อัตโนมัติที่ไม่น่าประหลาดใจ

การฟังผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง (Deep listening) โดยไม่ด่วนสรุป ไม่ด่วนตัดสิน ไม่ด่วนสวนกลับ เป็น Soft power ของผู้สอน ที่ช่วยทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าคิด กล้าลงมือปฏิบัติ กล้าเรียนรู้สิ่งใหม่ และกล้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้สอนโดยปราศจากความกลัวและความหวาดระแวง

4. จากพลังความอ่อนโยนสู่ Design thinking

Design Thinking หรือการคิดเชิงออกแบบ เป็นกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย 5 ขั้นตอนตามแนวคิดของ Stanford d.school Design Thinking Process ดังนี้

1. การสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง (Empathize)
2. การนิยามปัญหา (Define)
3. การก่อร่างแนวคิด (Ideate)
4. การสร้างต้นแบบ (Prototype)
5. การทดสอบ (Test)

ที่มา : <https://dschool.stanford.edu>

การที่ผู้เรียนจะใช้กระบวนการเรียนรู้ตามขั้นตอนทั้ง 5 ขั้นตอนข้างต้น มีปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือ การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีความเคารพซึ่งกันและกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน การสร้างแรงบันดาลใจ การจุดประกายความคิด การโค้ช การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ของตนเองร่วมกับเพื่อนอย่างเต็มกำลังความสามารถ

5. บทสรุป

พลังแห่งความอ่อนโยน (Soft Power) คือพลังการเรียนรู้ที่ผู้สอนใช้ความอ่อนโยนที่มีอยู่ในจิตใจ แสดงออกมาเป็นพฤติกรรม Non-verbal ในการจัดการเรียนรู้ กระตุ้นผู้เรียนให้คิด ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อที่จะตอบโจทย์สมรรถนะนวัตกรรม (Innovator) หรือความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2560). *คู่มือการจัดการเรียนการสอน โครงการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านความเป็นผู้ประกอบการ รายวิชาการบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

Creative Talk Team. (2562). “Non-Verbal สื่อสารไร้เสียง ชาวดี สำหรับคนพูดน้อย” สืบค้นจาก

<https://creativetalklive.com/non-verbal/>

Gallarotti, Giulio M., (2011). "Soft Power: What it is, Why it's Important, and the Conditions Under Which it Can Be Effectively Used" Division II Faculty Publications. Paper 57.

<http://wescholar.wesleyan.edu/div2facpubs/57>

Nye, J. S. (1990). Soft Power. *Foreign Policy*, 80, 153–171.

<https://doi.org/10.2307/1148580>

พลังแห่งความอ่อนโยน (Soft Power)
ช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้คิด
ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย
เพื่อที่จะตอบโจทย์สมรรถนะนวัตกรรม (Innovator)
หรือความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียน

